

330

U S T A W A

z dnia 13 grudnia 1957 r.

o Najwyższej Izbie Kontroli.

Rozdział I.

Zadania i zakres działania Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 1. 1. Tworzy się Najwyższą Izbę Kontroli podległą Sejmowi.

2. Rada Państwa sprawuje nadzór nad Najwyższą Izbą Kontroli w zakresie określonym niniejszą ustawą.

Art. 2. 1. Najwyższa Izba Kontroli kontroluje działalność gospodarczą, finansową i organizacyjno-administracyjną naczelnych i terenowych organów administracji państwowej.

2. Najwyższa Izba Kontroli bada działalność kontrolowanych organów pod względem legalności, gospodarności, celowości i rzetelności.

3. Głównym zadaniem Najwyższej Izby Kontroli jest kontrola wykonania budżetu Państwa i Narodowego Planu Gospodarczego oraz zabezpieczenia własności społecznej i dyscypliny finansowej.

Art. 3. 1. W wykonaniu zadań i w zakresie określonym w art. 2 Najwyższa Izba Kontroli może przeprowadzać kontrolę działalności urzędów, przedsiębiorstw, zakładów i instytucji podległych organom administracji państwowej lub znajdujących się w ich zarządzie.

2. Najwyższa Izba Kontroli może również w miarę potrzeby przeprowadzać kontrolę:

- a) spółdzielni i organizacji spółdzielczych — w zakresie czynności zleconych i finansowanych przez Państwo, w zakresie dostaw, robót i usług na rzecz jednostek państwowych oraz w zakresie wywiązywania się z obowiązków finansowych na rzecz Państwa,
- b) organizacji i instytucji społecznych, korzystających z pomocy Państwa, wykonujących zadania zlecone przez Państwo lub dysponujących funduszami pochodzącymi z czynów lub ofiar społecznych,
- c) osób prawnych i przedsiębiorstw gospodarki nie uspołecznionej oraz osób fizycznych — w zakresie dostaw, robót i usług na rzecz jednostek państwowych oraz w zakresie wywiązywania się z obowiązków finansowych na rzecz Państwa.

Art. 4. 1. W zakresie zadań określonych w art. 2 Najwyższa Izba Kontroli opracowuje i przedkłada Sejmowi:

- a) uwagi do sprawozdań Rady Ministrów z wykonania budżetu Państwa i z wykonania Narodowego Planu Gospodarczego, z wnioskiem w przedmiocie absolutorium dla Rządu,
- b) sprawozdania z wyników kontroli ważniejszych zagadnień gospodarki narodowej i działalności administracji państwowej.

2. Najwyższa Izba Kontroli przedkłada corocznie Sejmowi i Radzie Państwa sprawozdanie ze swej działalności.

3. Najwyższa Izba Kontroli może w oparciu o wyniki kontroli zgłaszać Sejmowi, Radzie Państwa i Rządowi uwagi w przedmiocie projektów ustaw i innych aktów prawnych.

Art. 5. 1. Delegatury Najwyższej Izby Kontroli (art. 14) opracowują i przedkładają wojewódzkim radom narodowym w trybie określonym uchwałą Rady Państwa ważniejsze wyniki kontroli przeprowadzonych w zakresie działania tych rad oraz uwagi i wnioski do sprawozdań z wykonania

budżetów województw i wojewódzkich planów gospodarczych.

2. Delegatury Najwyższej Izby Kontroli mogą w trybie określonym w ust. 1 zgłaszać uwagi do projektów budżetów województw i wojewódzkich planów gospodarczych.

Art. 6. 1. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadza kontrole:

- a) faktyczne, polegające na badaniu czynności w toku ich wykonywania oraz stanu majątku,
- b) następcze, polegające na badaniu czynności już dokonanych oraz dokumentów.

2. Na podstawie wspólnych uchwał Rady Państwa i Rady Ministrów może być zlecone Najwyższej Izbie Kontroli przeprowadzenie kontroli wstępnej, polegającej na uzależnieniu od zgody Najwyższej Izby Kontroli dokonania zamierzonych czynności.

3. Najwyższa Izba Kontroli przeprowadza kontrole wymienione w ust. 1 z urzędu, na zlecenie Sejmu lub Rady Państwa i z inicjatywy Prezesa Rady Ministrów.

4. Najwyższa Izba Kontroli opracowuje okresowe plany kontroli z uwzględnieniem postanowień zawartych w ust. 3.

Art. 7. 1. Wyniki kontroli przeprowadzonej na zlecenie Sejmu lub Rady Państwa Najwyższa Izba Kontroli przedkłada Sejmowi względnie Radzie Państwa oraz przesyła Prezesowi Rady Ministrów i właściwym ministrom.

2. Wyniki kontroli przeprowadzonej z inicjatywy Prezesa Rady Ministrów Najwyższa Izba Kontroli przesyła Prezesowi Rady Ministrów i właściwym ministrom, a w przypadkach szczególnej wagi przedkłada również Sejmowi.

3. Uwagi do sprawozdań i wnioski przedkładane Sejmowi zgodnie z art. 4 ust. 1 lit. a) Najwyższa Izba Kontroli przesyła Prezesowi Rady Ministrów.

Art. 8. Celem skoordynowania działalności innych organów kontroli, rewizji i inspekcji z działalnością Najwyższej Izby Kontroli, organy te obowiązane są do:

- a) uzgadniania okresowych planów kontroli z Najwyższą Izbą Kontroli,
- b) wykonywania kontroli doraźnych na zlecenie Najwyższej Izby Kontroli,
- c) nadsyłania do Najwyższej Izby Kontroli okresowych sprawozdań ze swej działalności oraz wyników ważniejszych kontroli.

Art. 9. Tryb przeprowadzania czynności kontrolnych przez Najwyższą Izbę Kontroli oraz zakres i tryb koordynowania działalności kontrolnej, wymienionej w art. 8, określi Rada Państwa na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, zgłoszony w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów.

Art. 10. 1. Wykonując swoje zadania Najwyższa Izba Kontroli współdziała z komisjami rad narodowych, związkami zawodowymi, radami robotniczymi, organizacjami spółdzielczymi i społecznymi oraz inicjuje społeczne akcje kontrolne.

2. Rada Państwa ustala zasady współpracy Najwyższej Izby Kontroli i rad narodowych oraz Najwyższej Izby Kontroli i organów prokuratury.

Art. 11. Sejm ustala uchwałą:

- 1) tryb i termin przedkładania przez Najwyższą Izbę Kontroli uwag do sprawozdań Rady Ministrów i wniosków przewidzianych w art. 4 ust. 1 lit. a),

- 2) tryb przedkładania przez Najwyższą Izbę Kontroli Sejmowi sprawozdań z wyników kontroli (art. 4 ust. 1 lit. b) oraz tryb ich rozpatrywania,
- 3) tryb zlecenia przez Sejm zadań i czynności kontrolnych (art. 6 ust. 3),
- 4) tryb przedkładania przez Najwyższą Izbę Kontroli rocznych sprawozdań ze swej działalności (art. 4 ust. 2),
- 5) zasady udziału Prezesa Najwyższej Izby Kontroli i jego przedstawicieli w pracach komisji sejmowych.

Rozdział II.

Organizacja Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 12. 1. Na czele Najwyższej Izby Kontroli stoi Prezes powoływany i odwoływany przez Sejm.

2. Na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli Rada Państwa powołuje i odwołuje wiceprezesów Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 13. 1. Prezes Najwyższej Izby Kontroli kieruje jej działalnością i odpowiada przed Sejmem za sprawowanie swojego urzędu i za podległych mu pracowników.

2. Prezes Najwyższej Izby Kontroli bierze udział w posiedzeniach Sejmu i Rady Ministrów.

3. Na żądanie Sejmu Prezes Najwyższej Izby Kontroli udziela informacji i wyjaśnień.

Art. 14. 1. W skład Najwyższej Izby Kontroli wchodzi:

a) kolegium Najwyższej Izby Kontroli, zespoły i departamenty,

b) delegatury Najwyższej Izby Kontroli.

2. Obszar działania delegatury Najwyższej Izby Kontroli może obejmować jedno lub kilka województw (miejsc wydzielonych z województwa).

3. Organizację wewnętrzną Najwyższej Izby Kontroli oraz terytorialną właściwość i siedziby delegatur Najwyższej Izby Kontroli określa statut nadany przez Radę Państwa na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 15. 1. Kolegium Najwyższej Izby Kontroli tworzą: Prezes Najwyższej Izby Kontroli jako przewodniczący, wiceprezesi Najwyższej Izby Kontroli oraz członkowie. Członków kolegium powołuje spośród pracowników Najwyższej Izby Kontroli i odwołuje Rada Państwa na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli.

2. W delegaturach Najwyższej Izby Kontroli działają kolegia, którym przewodniczy przewodniczący delegatury. Członków kolegiów delegatur na wniosek przewodniczącego delegatury powołuje i odwołuje Prezes Najwyższej Izby Kontroli.

3. Skład kolegiów delegatur Najwyższej Izby Kontroli i ich zakres działania określa statut Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 16. 1. Kolegium Najwyższej Izby Kontroli:

a) uchwała uwagi do sprawozdań Rady Ministrów i wnioski w przedmiocie absolutorium dla Rządu (art. 4 ust. 1 lit. a),

b) uchwała projekt statutu Najwyższej Izby Kontroli (art. 14 ust. 3),

c) uchwała projekt przepisów o trybie przeprowadzania i koordynacji kontroli (art. 9),

d) uchwała plany kontroli (art. 6 ust. 4),

e) uchwała corocznie sprawozdania z działalności Najwyższej Izby Kontroli (art. 4 ust. 2),

f) uchwała projekt budżetu Najwyższej Izby Kontroli (art. 22) i sprawozdanie z wykonania jej budżetu,

g) ocenia wyniki ważniejszych kontroli skierowanych pod obrady kolegium przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli oraz ustala sposób ich wykorzystania,

h) opiniuje wnioski w sprawie mianowania i odwołania dyrektorów zespołów i departamentów oraz przewodniczących delegatur (art. 17 ust. 1),

i) rozpatruje wnioski o wyrażenie zgody na pociągnięcie pracowników Najwyższej Izby Kontroli do odpowiedzialności karnej (art. 21),

j) rozpatruje inne sprawy przekazane kolegium przez statut Najwyższej Izby Kontroli lub poddane pod jego obrady przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli albo przedstawione przez jedną trzecią członków kolegium.

2. Tryb działania kolegium Najwyższej Izby Kontroli i kolegiów delegatur Najwyższej Izby Kontroli określa statut Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 17. 1. Dyrektorów zespołów i departamentów oraz przewodniczących delegatur Najwyższej Izby Kontroli mianuje i odwołuje Prezes Najwyższej Izby Kontroli po zasięgnięciu opinii kolegium.

2. Pozostałych pracowników Najwyższej Izby Kontroli, wykonywających lub nadzorujących czynności kontrolne, mianuje i zwalnia Prezes Najwyższej Izby Kontroli.

3. Pracownicy Najwyższej Izby Kontroli podlegają Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli i są przed nim odpowiedzialni za rzetelne wykonywanie swych obowiązków, a w szczególności za rzetelne umiowanie i dokumentowanie wyników kontroli oraz za przestrzeganie tajemnicy państwowej i służbowej.

Art. 18. Rada Państwa określa dla pracowników Najwyższej Izby Kontroli:

a) tabele stanowisk, wymagane kwalifikacje i grupy uposażenia,

b) zasady zaszczergowania do grup uposażenia,

c) kwoty miesięcznego uposażenia dla poszczególnych grup oraz wysokość i zasady przyznawania dodatków do uposażeń i diet.

Art. 19. 1. Z pracą w Najwyższej Izbie Kontroli wolno łączyć stanowiska:

a) posła na Sejm, członka rady narodowej oraz inne o charakterze społecznym,

b) samodzielnego pracownika nauki.

2. Prezes Najwyższej Izby Kontroli może udzielić zezwolenia na inne zajęcia uboczne, poza wymienionymi w ust. 1, jeżeli nie są one połączone z uszczerbkiem dla pracy w Najwyższej Izbie Kontroli.

Art. 20. Do pracowników Najwyższej Izby Kontroli stosuje się przepisy dotyczące pracowników państwowych delegujących ustawie o państwowej służbie cywilnej, jeżeli ustawa niniejsza lub przepisy szczególne nie stanowią inaczej.

Art. 21. Pracownicy Najwyższej Izby Kontroli wykonujący lub nadzorujący czynności kontrolne nie mogą być pociągani do odpowiedzialności karnej z powodu swoich czynności służbowych bez uprzedniej zgody kolegium Najwyższej Izby Kontroli. Przepis ten stosuje się odpowiednio również po ustaniu stosunku pracy.

Art. 22. 1. Minister Finansów włącza projekt budżetu Najwyższej Izby Kontroli, w brzmieniu proponowanym przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, do projektu budżetu Państwa.

2. Prezesowi Najwyższej Izby Kontroli w zakresie wykonywania budżetu Najwyższej Izby Kontroli przysługują uprawnienia Ministra Finansów.

Rozdział III.

Zasady wykonywania kontroli.

Art. 23. 1. W związku z wykonywaną kontrolą przedstawiciele Najwyższej Izby Kontroli mają prawo:

- a) wstępu do wszelkich pomieszczeń i innych obiektów jednostek kontrolowanych,
- b) asystowania przy wszelkich czynnościach, związanych z działalnością kontrolowanej jednostki,
- c) wglądu do ksiąg, rejestrów, planów, sprawozdań oraz wszelkich innych akt i dokumentów, znajdujących się w kontrolowanej jednostce lub związanych z jej działalnością,
- d) zabezpieczania obiektów majątkowych, dokumentów i innych dowodów,
- e) dokonywania przesłuchań przy zastosowaniu przepisów o postępowaniu administracyjnym; protokoły przesłuchań mogą być odczytywane na rozprawie sądowej na równi z protokołami, o których mowa w art. 299 kodeksu postępowania karnego,
- f) powoływania biegłych do uczestnictwa w pracach kontrolnych,
- g) zwoływania narad z pracownikami kontrolowanej jednostki.

2. Pracownicy kontrolowanej jednostki obowiązani są udzielać przedstawicielom Najwyższej Izby Kontroli wszelkich ustnych i pisemnych wyjaśnień w sprawach dotyczących przedmiotu kontroli.

3. Organy administracji państwowej i jednostki podległe przesyłają do Najwyższej Izby Kontroli plany i sprawozdania, których zakres i rodzaj określi Prezes Rady Ministrów w porozumieniu z Prezesem Najwyższej Izby Kontroli.

Art. 24. Przedstawiciele Najwyższej Izby Kontroli mają prawo brać udział w kolegiach i naradach organów administracji państwowej i jednostek podległych.

Art. 25. 1. Na podstawie przeprowadzonych kontroli Najwyższa Izba Kontroli kieruje do jednostek kontrolowanych lub ich jednostek nadrzędnych wystąpienia zawierające uwagi i wnioski.

2. Kierownicy jednostek, do których wystąpienie zostało skierowane, winni w wyznaczonym terminie zawiadomić Najwyższą Izbę Kontroli o wykonaniu wniosków lub o przyczynach ich niewykonania.

3. Odstępienie od wykonania wniosków Najwyższej Izby Kontroli o wyciągnięcie konsekwencji służbowych wobec winnych, a także wniosków dotyczących wytoczenia przez jednostkę kontrolowaną powództwa cywilnego przeciw osobom, które naruszając obowiązujące przepisy spowodowały szkodę, może nastąpić za zgodą organu Najwyższej Izby Kontroli, który skierował wystąpienie, a w razie braku uzgodnienia, tylko za zgodą Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów.

Art. 26. 1. W razie stwierdzenia nadużyć, bezpośrednio grożącej szkody lub niebezpieczeństwa przedstawiciele Najwyższej Izby Kontroli przeprowadzający kontrolę mają prawo wydać zarządzenia doraźne, mające na celu zapobieżenie dalszej szkodzie lub niebezpieczeństwu, zabezpieczenie majątku i dowodów, a w razie stwierdzenia nadużyć spo-

wodowanie zawieszenia winnego pracownika w czynnościach służbowych.

2. O wydaniu doraźnego zarządzenia przedstawiciel Najwyższej Izby Kontroli zawiadamia równocześnie jednostkę nadrzędną.

3. Zarządzeń doraźnych nie wydaje się, jeżeli stwierdzone uchybienia zostaną usunięte na wezwanie kontrolującego.

4. Kierownicy jednostki kontrolowanej i nadrzędnej mogą zgłosić wnioski o uchylenie lub zmianę doraźnego zarządzenia. Wniosek ten rozstrzyga Prezes Najwyższej Izby Kontroli w porozumieniu z właściwym naczelnym organem tych jednostek.

5. Zgłoszenie wniosku o uchylenie doraźnego zarządzenia nie wstrzymuje jego wykonania.

Art. 27. 1. W razie ujawnienia przestępstwa lub wykroczenia służbowego Najwyższa Izba Kontroli przekazuje sprawę organowi powołanemu do ścigania przestępstw lub wykroczeń i w miarę potrzeby zawiadamia o tym organy nadrzędne jednostki kontrolowanej.

2. Organ, któremu przekazano sprawę w myśl ust. 1, obowiązany jest zawiadomić Najwyższą Izbę Kontroli o wynikach postępowania.

Rozdział IV.

Przepisy przejściowe i końcowe.

Art. 28. 1. Znosi się Urząd Ministra Kontroli Państwowej.

2. Pracownicy Ministerstwa Kontroli Państwowej przechodzą do pracy w Najwyższej Izbie Kontroli.

Art. 29. Kto w zakresie kontroli (art. 23) wykonywanej przez organy Najwyższej Izby Kontroli wprowadza je w błąd albo też uchyla się od kontroli, w szczególności przez załajanie znanych mu faktów lub przez nieprzedłożenie potrzebnych dla kontroli dokumentów, podlega karze aresztu do 1 roku lub karze grzywny.

Art. 30. 1. Traci moc ustawa z dnia 22 listopada 1952 r. o kontroli państwowej (Dz. U. Nr 47, poz. 316).

2. Do czasu wydania uchwał Rady Państwa przewidzianych w art. 9 i 18 pozostają w mocy przepisy dotychczasowe, regulujące tryb przeprowadzania kontroli oraz uposażenia i diety dotychczasowych pracowników Ministerstwa Kontroli Państwowej.

Art. 31. 1. Wydane na podstawie ustawy z dnia 22 listopada 1952 r. o kontroli państwowej prawomocne orzeczenia o odszkodowaniu oraz orzeczenia dyscyplinarne podlegają wykonaniu według przepisów dotychczasowych.

2. Uprawnienia Ministra Kontroli Państwowej do rozpatrywania odwołań od orzeczeń o odszkodowaniu, do uchylenia kar i wykreślenia ich z akt osobowych oraz uprawnienia Rady Ministrów do uchylania lub zmiany orzeczeń przechodzą do właściwości Prezesa Rady Ministrów.

Art. 32. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: A. Zawadzki
Sekretarz Rady Państwa: J. Horodecki